

Okruhy na štátne skúšky
pre študiijný program 1. stupňa štúdia (Bc.)
učiteľstvo Výchovy k občianstvu v kombinácii pre akademický rok 2022/2023

Dejiny filozofie 1, 2, 3 - ODEF1b, ODEF2b, ODEF3b

1. Antická filozofia: Prechod od mýtu k filozofii. Spoločenské podmienky pre vznik filozofie. Predklasické obdobie antickej filozofie. Hylozoizmus a arche.
2. Klasické obdobie antickej filozofie: Sokrates, Platón, Aristoteles.
3. Helenizmus, rímska filozofia a prechod k stredoveku.
4. Stredoveká filozofia: patristika, scholastika.
5. Filozofia renesancie a humanizmu.
6. Novovek: Nástup a vývoj novovekej filozofie: veľké systémy: racionalizmus, empirizmus, osvietenstvo, nemecká klasická filozofia.
7. Poklasická filozofia 19.storočia a filozofia 20.storočia.
8. Pozitivismus, pragmatizmus, marxizmus a novokantovstvo.
9. Voluntarizmus, existencializmus.
10. Filozofia 20.storočia: filozofická antropológia, fenomenológia.

Literatúra:

GORFUNKEL, A. CH.: Renesanční filozofie. Svoboda Praha 1987.
GRAESSER, A.: Řecká filosofie klasického období. Oikymen, Praha 2000.
HUSSEY, E.: Presokratici. Rezek, Praha 1997.
LEŠKO V. - MIHINA F. : Dejiny filozofie, Iris, Bratislava 1999.
LEŠKO, V. – MIHINA, F.: Metamorfózy poklasickej filozofie. Iris, Bratislava 1999.
KUMZMANN P.-BURKARD F.- WIEDMANN F. : Encyklopedický atlas filozofie, LN Praha 2001.
FURSTOVÁ M. - TRINKS J. : Filozofia SNP Bratislava 1996.
MIHINA, F. – VIŠŇOVSKÝ, E. (eds.): Pragmatizmus. Iris, Bratislava 1998.
SOBOTKA, M. – ZNOJ, M. – MOURAL, J.: Dějiny novověké filosofie: Od Descarta po Hegela. FÚ AV ČR, Praha 1994.
KICZKO, L., MARCELLI, M., WALDSCHUTZ, E., ZIGO, M. (1993): Dejiny filozofie. Bratislava, SPN (učebnica pre 4. r. gymnázií a stredných odborných škôl).
Dostupné Antológie z DF a Slovníky podľa potreby.

Všeobecná ekonomická teória: Mikroekonómia, Makroekonómia - OMIE4b, OMAE5b

1. Trhová ekonomika a jej princípy. Trh – pojem, charakteristika. Základné úlohy trhu. Dopyt, ponuka, cena a ich využitie v mikro a makroekonomickej analýze.
2. Miesto teórie spotrebiteľa v mikroekonomickej analýze. Kardinalistická a ordinalistická predstava o užitočnosti a dopyt.
3. Podnik a podnikanie, miesto teórie firmy v mikroekonómii. Analýza nákladov a jej význam pri skúmaní ponuky firmy v podmienkach dokonalej a nedokonalej konkurencie.
4. Trhy výrobných faktorov a ich špecifiká. Analýza dopytu a ponuky na trhoch výrobných faktorov (trh práce, trh pôdy a prírodných zdrojov, trh kapitálu). Faktorová a osobná distribúcia dôchodkov v ekonomike.
5. Predmet a ciele makroekonómie. Agregátny dopyt a agregátna ponuka, makroekonomická rovnováha. Kategórie vyjadrujúce makroekonomické výsledky. Meranie makroekonomických výsledkov.
6. Ekonomický rast a stabilita. Teoretické názory na ekonomický rast, jeho podstatu a zdroje. Ekonomický cyklus, jeho prejavy a fázy. Teoretické názory na cyklický vývoj ekonomiky.
7. Peniaze, ich podstata a funkcie. Peňažný trh. Dopyt po peniazoch a ponuka peňazí. Peňažné agregáty.
8. Inflácia, jej podstata a druhy. Účinky a dôsledky inflácie. Nezamestnanosť, jej ekonomická interpretácia, formy a príčiny. Vzájomný vzťah inflácie a nezamestnanosti.
9. Hospodárska politika, jej podstata a ciele. Subjekty hospodárskej politiky. Čiastkové politiky ako ekonomické nástroje hospodárskej politiky. Fiškálna a monetárna politika.

Literatúra:

LAČNÝ, Martin: Základy ekonómie pre spoločenskovedné študijné odbory. I. časť – trhovú mechanizmus a správanie ekonomických subjektov. [online]. Prešov: Prešovská univerzita 2012. 85 s. ISBN 978-80-555-0689-0. Dostupné na internete:

<<http://www.pulib.sk:2100/web/kniznica/elpub/dokument/Lacny2>>

LAČNÝ, Martin: Základy ekonómie pre spoločenskovedné študijné odbory. II. časť – nedokonalá konkurencia, trhy výrobných faktorov a distribúcia dôchodkov. [online]. Prešov: Prešovská univerzita 2013. 83 s. ISBN 978-80-555-0872-6. Dostupné na internete:

<<http://www.pulib.sk:2100/web/kniznica/elpub/dokument/Lacny3>>

LISÝ, Ján a kol.: Ekonómia v novej ekonomike. Bratislava: Iura edition, 2007. 636 + 39 s. ISBN 80-80781-64-4.

LISÝ, Ján a kol.: Ekonómia. Bratislava: Iura edition 2011. 714 s. ISBN 978-80-8078-423-2.

LISÝ, Ján a kol.: Ekonómia. Bratislava: Wolters Kluwer 2016. 624 s. ISBN 978-80-755-2275-7.

SAMUELSON, Paul. A.; NORDHAUS, William. D.: Ekonómia. Bratislava: Elita, 2000. 820 s. ISBN 80-8044-059-X.

SCHILLER, Bradley R.: Mikroekonomie dnes. Brno: Computer Press 2004. 404 s. ISBN 8-251-0109-6.

SCHILLER, Bradley R.: Makroekonomie dnes. Brno: Computer Press 2004. 414 s. ISBN 8-251-0169-X.

Sociológia 1, 2 - OSOC2b, OSOC3b

1. Súčasné teoretické koncepcie spoločnosti. Základné paradigmy sociologického myslenia.

Teórie konsenzuálne. Teórie konfliktu. Interpretatívna sociológia.

2. Sociológia ako samostatná vedná disciplína. Etapy vývoja sociológie. Štruktúra sociológie. Funkcie sociológie.

3. Ekonomické, politické, environmentálne a kultúrne dimenzie globalizácie. Axiómy globalizácie. Riziková spoločnosť. Ekologická kríza a jej sociálne dôsledky.

4. Spoločenské útvary a sociálne skupiny. Typy sociálnych skupín. Sociálna rola. Sociálny status. Interakcie sociálnych skupín. Vodcovstvo v skupine.

5. Sociológia rodiny. Funkcie rodiny. Životný cyklus rodiny. Životné dráhy. Typy rodiny a manželstva. Stabilita rodiny. Sexuálne revolúcie v euroatlantickej kultúre.

6. Sociálne nerovnosti a stratifikácia spoločnosti. Typy stratifikačných systémov. Sociálna mobilita. Chudoba ako sociálny jav a spôsoby jej prekonávania. Indikátory chudoby. Sociálny štát. Globalizácia a restratifikácia spoločnosti. Postavenie stredných tried v štruktúre postmodernej spoločnosti. Funkcie stredných tried.

7. Životný štýl. Komponenty životného štýlu. Konzumný životný štýl. Alternatívny životný štýl. Podmienky formovania trvalo udržateľného života. U. Beck – Riziková spoločnosť.

Problematika životného prostredia v 21. storočí.

8. Sociálno-patologické javy v spoločnosti. Teórie deviácie. Úloha školy v prevencii drogových závislostí. Alkoholizmus, fajčenie, gamblerstvo. Prevencia šikanovania a kyberšikanovania. Charta proti šikanovaniu. Schránky dôvery. Kriminalita mládeže – prevencia.

9. Program sociologického výskumu a jeho fázy. Metódy zhromažďovania údajov v sociologickom výskume. Hypotézy. Spracovanie a analýza výsledkov výskumu. Typy otázok v dotazníku.

10. Masová komunikácia a spoločnosť. Média a ich vplyv na mládež. Média a manipulácia. Násilie na obrazovke. Internet a jeho možnosti. Sociálne siete.

11. Kultúra, subkultúra, kontrakultúra. Subkultúry mládeže. Multikultúrna a občianska spoločnosť.

12. Problematika migrácie. Terminológia v oblasti migrácie. Klasifikácia migrácie. Príčiny migrácie. Migrácia a globalizácia. Vývoj migrácie v priestore Európy.

Literatúra:

- BADE, K. J., 2005. Evropa v pohybu : evropské migrace dvou století. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 80-7106-559-5.
- BAUMAN, Z., 1999. Globalizace: důsledky pro člověka. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-0817-7.
- BAUMAN, Z., 2006. Komunita. Hľadanie bezpečia vo svete bez istôt. Bratislava: Spolok slov. spisovateľov. ISBN: 8080612250.
- BAUMAN, Z., MAY, T., 2004. Myslet sociologicky. Praha: Slon. ISBN 80-86429-28-8.
- BAUMAN, Z., 2002. Tekutá modernita. Praha: Mladá fronta. ISBN: 8020409661.
- BECK, U., 2018. Riziková společnost: na cestě k jiné moderně. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-267-8.
- BURTON, G., JIRÁK, J., 2006. Úvod do studia médií. Brno: Barrister-Principal. ISBN 80-85947-67-6.
- BĚLOHRADSKÝ, V., 2007. Společnost nevolnosti. Praha: Slon. ISBN: 978-80-86429-80-9.
- GIDDENS, A., 2010. Důsledky modernity. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-035-3.
- GIDDENS, A., 2013. Sociologie. Praha: ARGO. 978-80-257-0807-1.
- HARARI, Y. N., 2020. 21 lekcí pre 21. storočie. Bratislava: Aktuell. ISBN 978-80-89873-12-8.
- HARARI, Y. N., 2019. Homo Deus: stručná história zajtrajška. Bratislava: Aktuell. ISBN 978-80-8172-033-8.
- HARARI, Y. N., 2018. Sapiens: stručná história ľudstva. Bratislava: Aktuell. ISBN 978-80-89873-06-7.
- KELLER, J., 1997. Dvanáct omylů sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-7203-124-4.
- KELLER, J., 2004. Dejiny klasické sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-34-2.
- KELLER, J., 2013. Posvícení bezdomovců. Úvod do sociologie domova. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-155-8.
- KELLER, J., 2012. Sociologie středních vrstev. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 9788074191091.
- KELLER, J., 1997. Sociologie a ekologie. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-43-1.
- KELLER, J., 2010. Tři sociální světy. Struktura postindustriální společnosti. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-7419-031-5.
- KELLER, J., 2012. Úvod do sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-95-8.
- MAREŠ, P., 1999. Sociologie nerovnosti a chudoby. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-61-3.
- MEZŘICKÝ, V. (2011): Perspektivy globalizace. Praha.
- NOVOTNÁ, E., 2008. Základy sociologie. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-2396-9.
- PONGS, A., 2000. V jaké společnosti vlastně žijeme? Praha: ISV. ISBN: 80-85866-59-5.
- SEKOT, A. 2004. Sociologie v kosce. Brno: Paido. ISBN 80-7315-077-8.
- SOPÓCI, J., BÚZIK, B.(1997): Základy sociológie. Bratislava, SPN.
- UHEREK, Z. et al., 2016. Migrace: Historie a současnost. Ostrava: PANT. ISBN 978-80-905942-9-6.

Politológia, Základy teórie štátu a práva, Ústavné právo, Organizácia a právo EÚ - OPOL14b, OPOL25b, OZSP3b, OUSP4b, OPEU6b,

1. Pojem politológia, proces konštituovania politickej vedy, genéza politológie, miesto politológie v systéme spoločenských vied. Pojem politika, trojdimenzionálne chápanie politiky.
2. Demokracia a jej formy. Pojem ľud, definície demokracie a jej formy. Priama a zastupiteľská demokracia. Demokratické a nedemokratické systémy vládnutia, nedemokratické režimy (totalitárny a autoritatívny režim).
3. Politické ideológie (definícia, charakteristika, funkcie) – liberalizmus, konzervativizmus, socializmus.

4. Štát. Vznik štátu a teórie vzniku štátu. Funkcie a charakteristiky štátu. Deľba moci v štáte.
5. Voľby a volebné systémy. Voľby a volebné právo. Všeobecnosť, rovnosť, priamosť a tajnosť volieb.
6. Politické strany. Vznik, podstata a funkcie politických strán. Nátlakové skupiny v politike.
7. Ústava - pojem, vlastnosti, štruktúra.
8. Generácie ľudských práv, právo na súdnu a inú právnu ochranu.
9. Sústava najvyšších štátnych orgánov: Národná rada SR, pôsobnosti NR SR, zákonodarný proces.
10. Sústava najvyšších štátnych orgánov: Prezident SR, Vláda SR, ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy.
11. Sústava súdnych orgánov v SR. Najvyšší súd SR, Súdna rada SR, Ústavný súd SR.
12. Inštitucionálny rámec Európskej únie.

Literatúra:

- ARENDT, H. 2018. Pôvod totalitarizmu I – III. Bratislava: Premedia.
- BOAZ, D. 2002. Liberalismus v teorii a politice. Praha: Liberální institut.
- DAVID, R. 2010. Politologie : základy společenských věd. Olomouc : Nakladatelství Olomouc.
- DUDINSKÁ, I. a kol. 2015. Politologické penzum III. Prešov: Vydavateľstvo PU.
- EURÓPSKA ÚNIA. 2017. Abeceda práva Únie. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie. Dostupné na: http://publications.europa.eu/resource/ellar/5d4f8cde-de25-11e7-a506-01aa75ed71a1.0014.03/DOC_1.
- HEYWOOD, A. 2007. Politologie. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o.
- HLOUŠEK, V. – KOPEČEK, L. 2010. Politické strany. Praha: Grada.
- CHOVANEK, J. – HOTÁR, V. S. 2019. Politológia : terminologický a výkladový slovník. Bratislava : Procom Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej
- LACINA, L., STREJČEK, P., BLÍŽKOVSKÝ, P. 2016. Učebnice Evropské integrace. Brno: Barrister Principal.
- MAZAK, J. – JANOŠÍKOVÁ, M. 2009. Základy práva Európskej únie 1. Bratislava: IURA EDITION.
- MILLER, D. 2000. Blackwelova encyklopedie politického myšlení. Brno, Barrister & Principal.
- NOVÁK, M (ed.) 2016. Strany, volby a demokracie : od Duvergera k Sartorimu a dále. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon).
- NOVOSAD, F. – SMREKOVÁ, D. 2013. Dejiny sociálneho a politického myslenia. Bratislava: Kalligram.
- PROROK, V. – LISA, A. 2007. Politologie. Pelhřimov: Aleš Čeněk
- ŘÍCHOVÁ, B. 2007. Přehled moderních politologických teorií. Praha: Portál.
- ŠMIHULA, D. 2010. Teória štátu a práva. Bratislava: Epos.
- ÚSTAVA SR, ústavné zákony a iné pramene ústavného práva
- ŽALOUDEK, K. 1999. Encyklopedie politiky. Praha: Libri
- HEYWOOD, A. 2008. Politické ideologie. Plzeň: Aleš Čeněk.

Svetové dejiny 19. a 20. storočia - OSDE1b

1. Pojem industriálnej epochy, jej vývojové fázy, 4 industriálne revolúcie /1830 – 19/20 st., 1900 – 1950, 1950 – 80/90 roky 20. st., nástup postindustriálnej éry/, ideológie industriálnej éry – liberalizmus, marxizmus a socializmus, staré religiózne ideológie adaptované na nové podmienky.
2. Diplomatická príprava 1. svetovej vojny, jej príčiny, mocenské bloky, Parížska mierová konferencia, usporiadanie pomerov v strednej Európe, versailleský mierový systém, jeho signatári a jeho rozpory, významné mierové konferencie za účelom zaisťovať stabilitu systému /Janov, Locarno/, Malá dohoda. Dva projekty budovania Európy – Paneurópa a Mitteleurópa. Revolučné procesy v Rusku v prvých dvoch desaťročiach 20. st. (1905, február a november 1917).
3. Fenomén nacionalizmu, nacizmu a fašizmu, ich znaky, agresia nemeckého a talianskeho fašizmu, príčiny a zdroje jeho vzniku. Mníchovská konferencia /29.-30. IX. 1938/, jej signatári, analýza politiky appeasementu. Úsilie o vytvorenie systému kolektívnej bezpečnosti. K. Jaspers – Otázka viny. Príspevok k nemeckej otázke.

4. II. svetová vojna, vznik mocností osi a protihitlerovskej koalície, pakt Hitler – Molotov, útok na ZSSR, resp. najväčšie bojiská 2. svetovej vojny, tragédia európskych Židov, konferencie s cieľom preusporiadať pomery v Európe, resp. vo svete – Teherán, Jalta, Postupim, Paríž. Falzifikácia dejín 2. svetovej vojny (Uznesenie Európskeho parlamentu o 80. výročí začatia druhej svetovej vojny a dôležitosti európskeho povedomia pre budúcnosť Európy).

5. "Studená" vojna ako pojem ideologický a ako politika všestrannej konfrontácie. Trumanova doktrína. Marshallov plán stabilizácie európskeho životného priestoru, berlínska kríza 1948 – 1949, nástup politiky a konfrontácie dvoch mocenských blokov. Začiatok prestavby medzinárodných vzťahov a prechod ku politike uvoľňovania v 70. rokoch. Konferencia o bezpečnosti a spolupráci v Európe /1975/. Koniec "studenej" vojny a bipolárneho sveta.

Národné dejiny 19. a 20. storočia - ONDE2b

1. Postavenie Slovákov v Rakúsko-Uhorskej monarchii na konci 19. st. /politické, sociálne, ekonomické/. Slovenský politický tábor na konci 19. storočia – prúd ľudácko-klerikálny, národnári a hlasisti /ideológia a politika týchto prúdov/.

2. Slováci a rozpad monarchie, zahraničný a domáci odboj, konštituovanie Slovenskej národnej rady, Deklarácia slovenského národa z 30. X. 1918. Slovensko v 1. Československej republike, jeho politické, ekonomické a sociálne postavenie, Ústava z 29. 2. 1920.

3. Slovenská ľudová strana /od r. 1925 Hlinkova slovenská ľudová strana/ a počiatky autonomistického hnutia, jeho aktivizácia v 30. rokoch 20. storočia, národ "československý", problém čechoslovakizmu. Konferencia v Mníchove, vyhlásenie autonómie Slovenska, zavádzanie politického monopolu Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, "slovenský národný socializmus", Židovský kódex - september 1941, dokument náboženského a nacionálneho antisemitizmu. Pojem klérofašizmu. Dezinterpretácia národného socializmu (klérofašizmu) na pôde extrémisticky orientovaných strán – neoludáctvo.

4. Slovenské národné povstanie a jeho interpretácia na pôde historiografie. Oslobodenie Slovenska, Košický vládny program – pojem národnej a demokratickej revolúcie. Politická "mapa" Slovenska r. 1945 – 1948, Február 1948 a nástup monokratického režimu, resp. monopolu jednej strany.

Literatúra

FILIPPI, A. M. – GAUTHIER, Y. : Dějiny 20. století. Encyklopedie politického, ekonomického a kulturního dění. Praha, Mladá fronta 1994.

HOBSBAWM, E. : Věk extrému. Krátke 20.století 1914 – 1991. Praha, Argo 1998.

JOHNSON, P. : Zrození moderní doby. Praha, Academia 1998.

KENNEDY, P. : Vzestup a pád velmocí. Praha, Lidové noviny 1996.

HORYNA, B. : Idea Evropy. Praha, Argo 2001.

KOVÁČ, D. : Dejiny Slovenska. Praha, Lidové noviny 1998.

LIPTÁK, Ľ. : Slovensko v 20. storočí. Bratislava, Kalligram 1998.

SLOVENSKÁ OTÁZKA V 20. storočí. Bratislava, Kalligram 1997.

KAMENEC, I. : Po stopách tragédie. Bratislava, Archa 1994.

SVETOVÉ DEJINY PRE 3. ROČNÍK GYMNÁZIÍ. Bratislava, SPN 1998.

NÁRODNÉ DEJINY PRE 3. ROČNÍK GYMNÁZIÍ. Bratislava, SPN 1999.